

STORTINGET

Innst. 308 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:200 S (2017–2018)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap

Til Stortinget

Bakgrunn

Den norske staten er en stor eier med blant andre Hydro, Yara, Statoil, Telenor og DnB i porteføljen. Bedrifter påvirker samfunnsutviklingen der de opererer, og bør derfor ta et ansvar som går ut over selskapets bunnlinje.

I flere omganger har man sett at de statlige selskapene ikke setter samfunnshensyn først.

Selskapene tar ikke samfunnsansvar hvis ikke staten krever det.

Forslagsstiller mener at staten skal kreve at selskapene skal satse på klima- og miljøvennlig industri og energi som skaper arbeidsplasser i Norge, og at prosjekter i utlandet skal gi positive ringvirkninger der aktiviteten bedrives. Klima- og miljøproblemene gjør det nødvendig å endre eierskapspolitikken nå.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at norske stats-eide bedrifter følger lokalt lovverk for miljø og arbeidsliv.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at det statlige eierskapet brukes til å fremme sterkere standarder for klima, miljø, arbeidsliv, åpenhet og lokaldemokrati også i utlandet, og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Ingunn Foss, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Kjell-Børge Freiberg og Morten Ørsal Johansen, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Representantforslag 200 S (2017–2018) fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap og til statsrådets svarbrev av 26. april 2018, vedlagt innstillingen.

Staten er en betydelig eier i Norge og har direkte eierskap, forvaltet gjennom departementene, i 74 selskaper. Komiteen ønsker, i likhet med forslagsstiller, et statlig eierskap som bygger på samfunnsansvar og bærekraft.

Komiteen viser til at det statlige eierskapet skal utøves profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk, basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper og med bevissthet om skillet mellom rollen som eier og andre roller staten har. Komiteen peker for øvrig på at det gjennom tre eierskapsmeldinger har vært en bred enighet på Stortinget om hvordan staten skal utøve sitt eierskap.

Som det kommer frem i svarbrevet fra statsråden, viser komiteen til at regjeringen forventer at alle norske selskaper tar samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig av om de har virksomhet i Norge eller i utlandet. Selskapene skal føl-

ge alle lokale lovverk tilknyttet deres virksomhet, ikke bare på områdene miljø og arbeidsliv. Komiteen viser videre til at en av de viktigste oppgavene for staten som eier er å arbeide for godt sammensatte og kompetente styrer, som på best mulig måte skal vurdere hvordan forventningene fra staten som eier best kan følges opp.

Komiteen legger til grunn at selskapenes samfunnsansvar også vil bli grundig behandlet i den neste eierskapsmeldingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen har varslet en ny eierskapsmelding. Flertallet viser til at det ved behandling av meldingen vil bli en helhetlig behandling av eierskapspolitikken, herunder samfunnsansvar og miljø og arbeidsliv, og med det vil Stortinget få anledning til å se på helheten i norsk eierskapspolitikk. Flertallet legger derfor til grunn at forslagsstillers intensjoner vil bli ivaretatt igjennom denne prosessen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti mener selskaper med staten som eier har et ekstra ansvar for å ha en forretningsførsel som er i tråd med den etiske normen i det norske samfunnet. Disse medlemmer viser til at samfunnsansvar i Meld. St. 27 (2013–2014) ble definert slik:

«Med samfunnsansvar menes i denne meldingen hvilket ansvar selskapene forventes å påta seg for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten, jf. statens prinsipper for god eierstyring.»

Disse medlemmer forventer at samfunnsansvaret er grundig forankret i selskapene hvor staten er eier. Ved internasjonal virksomhet er det særlig viktig at

selskapene fører en praksis som er «best i klassen», og ikke legger til grunn gjeldende forretningspraksis i det aktuelle landet hvis denne samme forretningspraksisen ikke ville vært akseptabel i Norge. Disse medlemmer mener at ivaretagelse av samfunnsansvaret må vurderes ved alle internasjonale investeringsbeslutninger.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i Meld. St. 27 (2013–2014) skriver:

«Når staten som eier stiller forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar, er det både fordi regjeringen mener at en god håndtering av slike forhold bidrar til å ivareta statens aksjonærverdier og at selskaper med statlig eierandel skal opptre etisk forsvarlig.»

Disse medlemmer støtter dette. Disse medlemmer mener at en forretningsførsel som er «best i klassen» på etikk og etterlevelse av lover og regler, gir et langsiktig konkurransefortrinn og er med på å bygge norske selskapers internasjonale renommé, som gir flere muligheter i et lengre perspektiv.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:200 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 24. mai 2018

Geir Pollestad

leder

Morten Ørsal Johansen

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/statsråd Torbjørn Røe Isaksen til næringskomiteen, datert 26. april 2018****Representantforslag nr. 8:200 S (2017-2018)**

Næringskomiteen har bedt om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av representantforslag nr. 8:200 S (2017-2018) fra representant Bjørnar Moxnes. Forslaget går ut på å be regjeringen 1) sørge for at norske statseide bedrifter følger lokalt lovverk for miljø og arbeidsliv, og 2) sikre at det statlige eierskapet brukes til å fremme sterkere standarder for klima og miljø, arbeidsliv, åpenhet og lokaldemokrati også i utlandet, og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte. Min vurdering av forslaget følger nedenfor.

Behandlingen av Meld. St. 27 (2013-2014) *Et mangfoldig og verdiskapende eierskap (eierskapsmeldingen)* viser at det er bred enighet på Stortinget om hvordan staten skal utøve sitt eierskap, jf. Innst. 140 S (2014-2015). Behandlingen av de tre foregående eierskapsmeldingene viser at den brede enigheten har eksistert gjennom flere stortingsperioder. Forutsigbarheten i utøvelsen av det statlige eierskapet er en styrke med det store norske statlige eierskapet. Måten staten som eier opptrer på har betydning for offentlighetens, investorers, långiveres, ansattes og kunders oppfatning av og tillit til norske selskaper med statlig eierandel og til det norske kapitalmarkedet. Det er bred politisk enighet om at det statlige eierskapet skal utøves profesjonelt innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper. Det betyr at selskaper hvor statens eierskap i hovedsak er forretningsmessig motivert, skal drives på samme måte og ha samme rammevilkår som veldrevne private selskaper. Dette er grunnleggende og innebærer like konkurransevilkår for selskaper, uavhengig av om staten er eier eller ikke.

Staten eier 75 selskaper direkte gjennom departementene. Eierskapet forplikter, og det pålegger oss et stort ansvar å forvalte det på best mulig måte, særlig når vi inviterer andre aksjeeiere til å eie sammen med staten. Det sentrale hensynet i statens forretningsmessige eierskap (selskaper i kategori 1-3) er høyest mulig avkastning over tid på investert kapital.

Regjeringen forventer at alle norske selskaper tar samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig om de har sin virksomhet i Norge eller i andre land. I eierskapsmeldingen, Meld. St. 27 (2013-2014), er det spesifisert i Prinsipp 10 i Statens eierprinsipper at styret har ansvar for selskapets drift også når det gjelder samfunnsansvar, og for at virksomheten drives innenfor lover og regler. Dette innebærer at selskapene skal følge alle lokale lovverk tilknyttet sin virksomhet, ikke bare på områdene miljø og arbeidsliv.

Når staten som eier stiller forventninger til selskapene om arbeidet med samfunnsansvar, er det både fordi vi mener dette bidrar til å ivareta statens aksjonærverdier og fordi vi har en grunnholdning om at selskaper med statlig eierandel skal opptre etisk forsvarlig. Regjeringen forventer at selskaper med statlig eierandel arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og er ledende på sine områder. Regjeringen har både generelle og mer spesifikke forventninger til selskapene på samfunnsansvarsområdet. De spesifikke forventningene er knyttet til fire hovedtema: klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og antikorrupsjon/åpenhet om pengestrømmer. Det er selskapenes styrer som har ansvaret for å vurdere hvordan forventningene fra staten som eier best kan følges opp, og for at disse operasjonaliseres på en hensiktsmessig måte. Sentrale overordnede forventninger til selskaper med statlig eierandel innenfor samfunnsansvar er at: 1) Arbeidet med samfunnsansvar er forankret i selskapenes styrer, at styrene har en aktiv og sentral rolle, og at de rapporterer på vesentlige områder i sin årlige beretning. 2) Styrene sørger for nødvendig egen kompetanseutvikling på de relevante saksområdene.

Forvaltningen av selskapet er styrets ansvar. Styret skal sørge for en forsvarlig organisering av virksomheten, ansette administrerende direktør og føre tilsyn med daglig ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret skal også ivareta den strategiske ledelsen av og forvalte selskapet ut fra selskapets og eiernes interesser innenfor rammene generalforsamlingen har satt for virksomheten. Styret skal fastsette selskapets risikoprofil og påse at selskapet har god intern kontroll, tilstrekkelige systemer og ressurser for å sikre at lovbestemmelser etterleves og hensiktsmessige systemer for risikostyring. Det er styret som har ansvaret for selskapets drift, også når det gjelder arbeidet for å ivareta hensyn til klima og miljø og menneske- og arbeidstakerrettigheter.

En av de viktigste oppgavene for staten som eier er å arbeide for godt sammensatte og kompetente styrer. Som eier er det statens ansvar å vurdere hvordan styret utøver sin rolle og sitt ansvar, herunder hvordan styret ivaretar de forventninger som staten har uttrykt i eierskapsmeldingen. Hvordan selskapet og styret presterer, herunder håndterer samfunnsansvarstema, er et av flere vesentlige vurderingstema når styrene vurderes.

Som eier følger staten opp selskapenes arbeid med samfunnsansvar i eierdialogen, bl.a. i kvartalsmøter og i årlige møter om samfunnsansvar, hvor staten kan gå inn på vesentlige forhold knyttet til virksomheten. I forbin-

delse med særskilte saker kan det være aktuelt med ytterligere dialog med selskapene.

Forhold knyttet til klima og miljø, arbeids- og menneskerettigheter og åpenhet har vært blant temaene som jevnlig er tatt opp med selskapene i disse møtene. Vi er da opptatt av at selskapene har på plass systemer, retningslinjer og tiltak som bidrar til å redusere risikoen for at det skal skje uheldige hendelser. Hvis det oppstår saker hvor det kan synes som selskapenes systemer og tiltak har sviktet, vil vi i eierdialogen søke å få svar på hvordan dette kunne skje. Dette gir innsikt i vurderingen av styrets arbeid. Statens forventninger, herunder på samfunnsansvarsområdet, er også tema på seminarer Nærings- og fiskeridepartementet arrangerer for henholdsvis styreledere og nye styremedlemmer i selskaper med statlig eierandel.

Nærings- og fiskeridepartementet bruker betydelige ressurser på å følge opp selskapene, herunder også statens forventninger om åpenhet og arbeid med samfunnsansvar. Det er imidlertid viktig å huske på at staten som eier ikke har andre rettigheter i et aksjeselskap enn andre aksjeeiere. Rollefordelingen betyr bl.a. at eier ikke har, og ikke skal ha, innsikt i de løpende forretningsmessige beslutningene som løpende tas i selskapet. Som eier forholder vi oss til styret.

Jeg vil også minne om at det sentrale hensynet i statens forretningsmessige eierskap (selskaper i kategori 1-3) er høyest mulig avkastning over tid på investert kapital. I selskaper med sektorpolitiske mål (selskaper i kategori 4), skal målene for statens eierskap oppnås mest mulig effektivt. For at staten som eier skal kunne nå disse målene, mener vi det er viktig at selskapene håndterer bærekraft og samfunnsansvar på en god måte. Det er derfor uttrykt klare forventninger på dette området i eierskapsmeldingen. Samtidig mener jeg at det er avgjørende at selskapene med statlig eierandel også fremover kan utøve sin virksomhet med samme rammevilkår som selskaper uten statlig eierandel. Forslaget fra representanten om sikre at det statlige eierskapet brukes til å fremme sterkere standarder for klima, miljø, arbeidsliv, åpenhet og lokaldemokrati også i utlandet, har gode hensikter, og det er min vurdering at mange norske selskaper uavhengig av eierskap, bidrar til nettopp standardheving. Det krever imidlertid langsiktig arbeid, og vilje og evne til å lære av egne og andres feil på et vanskelig område. Her er det etter min mening ikke mulig å sikre seg mot at det gjøres feil, men ved godt og systematisk arbeid er det mulig å redusere risikoen for dette.

Gjennom den etablerte eierskapsmodellen vi har i Norge med tydelig rollefordeling mellom selskap og eiere vil vi fortsette å følge opp vesentlige forhold i selskapene, herunder klima og miljø, arbeidstakerrettigheter osv. Dette gjøres i tråd med det som har beskrevet ovenfor.

***

I Jeløy-plattformen fremgår det at regjeringen vil videreutvikle eierskapspolitikken gjennom fremleggelse av en ny eierskapsmelding. Stortinget vil ved fremleggelsen av eierskapsmeldingen på vanlig måte få anledning til en helhetlig behandling av regjeringens eierskapspolitikk, herunder også på bærekraftområdet. En helhetlig og samlet vurdering og behandling av eierskapspolitikken er etter min vurdering den beste måten å legge til rette for langsiktig og bærekraftig verdiskaping i selskaper med statlig eierandel. Regjeringen vil fortsatt legge opp til å ha forventninger til hvordan selskaper med statlig eierandel arbeider med bærekraft og samfunnsansvar.